

De Canterville a Riudarenes

Text > JOSEP PUJOL I COLL

Quan hom llegeix teatre —i més si aquest humil hom ha posat en escena alguna coseta—, de seguida en visualitza l'escenari, els personatges i els problemes que hi hauria a l'hora de recrear-lo sobre un cadafal. No em vull ni imaginar què en faria un director, d'aquest text teatral de Prudenci Bertrana, en l'improbable cas que es volgués representar avui dia. Segurament agafaria les tisores per esporgar-lo fins a l'esquelet o, potser, aniria a la font original, el conte d'Oscar Wilde, per fer-ne una versió mixta, d'aquelles que es diuen «d'autor». Perquè *El fantasma de Montcorb* (1930) és això, una dramatització del conte *El fantasma de Canterville* (1887) d'Oscar Wilde, adaptat per a l'escena catalana i que, com una proposta de literatura comparada, ha arribat a la col·lecció «Josep Pla», ben embolicada amb l'edició i l'estudi introductor de Matthew Tree i, pel que fa al conte, ben traduït per Ernest Riera. Completa l'equip la il·lustradora Emma Pumarola.

L'argument tragicòmic del conte de Wilde s'ha reprès en nombroses pel·lícules, adaptacions televisives i radiofòniques, fins i tot musicals. Què passa quan una família nord-americana compra un castell anglès amb un fan-

tasma inclòs? Des de l'enunciat, ja es veu que Bertrana no en podia fer una simple traducció, sinó tot un transvasament de context, de gènere i de geografia. Ho trasllada tot a Montcorb, un casal noble i ben real a prop de Riudarenes, una zona que coneixia i estimava. D'aquesta manera, arrapant-se a una trama eficient, Bertrana volia superar les crítiques rebudes sobre els febles arguments de les seves obres teatrals anteriors.

Sense ser el festí lèxic d'altres obres seves, Bertrana és prolix en els diàlegs, en els quals juga amb diversos registres lingüístics, com ara el català pseudomedieval que gasta el fantasma quan finalment es posa a parlar, un català que abandona ràpidament quan se'l commina a parlar «segons les normes de l'Institut d'Estudis Catalans». És una bona mostra del to del text: humor poca-solta enmig d'escenes d'un gran romanticisme, en una subversió dels gèneres molt ben comentada per Matthew Tree al seu pròleg, titulat «Els caçafantasmes», en el qual, a més, comenta les semblances i variacions entre el conte i l'obra de teatre. Acarar les dues versions permet constatar aquest joc d'acostaments i divergències entre Wilde i Bertrana, l'humor més irònic del primer, o la identificació de l'es-

BERTRANA, Prudenci. *El fantasma de Montcorb*; WILDE, Oscar. *El fantasma de Canterville*. Girona: Diputació de Girona, 2022. 132 p.

pectre amb l'autor del darrer. En efecte, Bertrana s'amaga darrere aquest personatge de vella estirp, maltractat per una família d'urbanites, incomprès, assedegat d'amor, de natura i de redempció. Per poc que en coneguem l'obra i la vida, que tant tendia a barrejar, l'hi veureu ben bé, rere la patètica màscara fantasmal.

Les imatges d'una ciutat sense barris

Text > CARLES SERRA COLL

Girona monumental és un llibre format de postals comentades que es pot trobar en diversos idiomes. Les imatges, preses per diferents fotògrafs —cadascuna amb la firma de l'autor o l'autora— comprenen des de panoràmiques zenitals fins a primers plans d'obres d'art. Els comentaris que les acompanyen són els apunts d'una persona erudita i bona coneixedora de la ciutat —no debades l'autor, a més d'haver sigut alcalde de la ciutat més de vint anys, també és histo-

riador. Encara més, mentre vas passant les pàgines et fa la impressió que vas recorrent els carrers de Girona amb Quim Nadal al teu costat, mentre et va explicant de manera distesa la història, els detalls i les xafarderies de cada indret.

La qualitat de les fotos fa que entri pels ulls, i els textos que les acompanyen són breus i carregats d'informació. Això no obstant, el llibre no deixa de ser un producte turístic i, en aquest sentit, es circumscriu majoritàriament a la Girona turística (la que formen el

Barri Vell i el Mercadal) i no pas a tota la ciutat. Si bé inclou també Sant Daniel, Pedret, alguns edificis de Rafael Masó i uns pocs espais més, s'hi troba a faltar una mirada més àmplia, que l'abasti tota, perquè a cada barri gironí hi ha espais i edificis que val la pena conèixer i visitar. D'indrets amb encant per passejar, com les cases barates de Sant Narcís, el museu d'art urbà a peu de carrer que formen les obres del Festival Monar't a Can Gibert i Santa Eugènia, o el passeig entre el Ter i les

Una transició complicada

Text > XAVIER BESALÚ

Es profetes bíblics eren uns personatges que, inspirats per Déu, anunciaven el futur, revelaven al seu poble escenaris encara desconeguts, per desagradables o impensables que fossin. Joan Vila fa una cosa semblant, només és que no predica per inspiració divina, sinó a partir d'una formació solidíssima, en una experiència empresarial innovadora i en una anàlisi exhaustiva de les dades disponibles d'àmbit internacional.

Després dels trenta anys econòmicament gloriosos per a Occident en acabar la Segona Guerra Mundial, el neoliberalisme, que abomina de la intervenció dels estats i de la regulació dels mercats, ha acabat mostrant les seves malvestats i la seva ignomínia i ens ha deixat en una situació entre depressiva i catatònica. Segons Vila, la societat catalana afronta aquest estat de coses amb una actitud conformista, amb poca ambició i responsabilitat, començant pel mateix govern de la Generalitat. Res no serà com abans i d'aquí es desprenen els dos conceptes clau del títol del llibre: la fi de l'abundància i la frugalitat.

De moment, el que sí que es pot dir és que el canvi arribarà de bracet de les tecnologies que l'autor qualifica de disruptives: les energies renovables, la bomba de calor, la rehabilitació massi-

va dels edificis, els canvis en la mobilitat, la substitució de la proteïna animal per la vegetal o de fermentació i la intel·ligència artificial.

El model econòmic actual ja no dona més de si, però la transició cap a un altre model serà complicada. L'economia que vindrà demanarà la reducció de l'extracció i la producció de materials i dels combustibles fòssils, i la substitució progressiva de la carn animal. Els sectors que crearan més ocupació seran els de l'atenció a les persones, la salut, l'educació i la cultura. Al capdavant, el mercat laboral experimentarà canvis significatius...

Quins haurien de ser, en tot cas, els pilars intocables de la societat que esdevindrem? Una sanitat a l'abast de tothom i molt tecnificada; un ensenyament universal i de qualitat; la cura de la gent gran i de les persones necessitades o que passen per un mal moment; la llibertat, la seguretat i la igualtat, tenint present que la sensació de benestar depèn sobretot de la reducció de les desigualtats i que la seguretat ha de descansar en la confiança en les forces d'ordre públic.

Vila és un bon coneixedor de la República Francesa: té en molt bon concepte el president Macron per la seva visió del futur, pel seu lideratge. És justament en aquesta transició que caldria situar les

VILA, Joan. *La fi de l'abundància: Creixement sostenible o decreixement estable? Cap a un benestar eficient i frugal*. Barcelona: Icaria Editorial, 2023. 215 p.

reivindicacions dels Armilles Grogues, l'oposició a la reforma de les pensions, i les revoltes juvenils dels suburbis de les grans ciutats. Els problemes que posen damunt la taula són exactament els mateixos a totes les societats occidentals.

Lliure com és d'hipoteques partidistes, l'autor parla i escriu amb la contundència i la seguretat que atorga el coneixement, sense por de ser una veu que clama en el desert. Per això envesteix contra la lentitud i la ineficàcia de les burocràcies, denuncia el tracte colonial de l'Estat espanyol envers els catalans, censura l'ecologisme del no a tot, s'escandalitza pels preus del lloguer dels habitatges o critica el mal ús que s'ha fet dels ajuts provinents de la Unió Europea.

hortes de Santa Eugènia, no n'hi falten. Tampoc amb una història per explicar, medieval en el cas del pont del Dimoni o la torre de Taijà, i industrial en el de la xemeneia dels Químics o les antigues Destil·leries Regàs —actualment seu del Centre Cívic del Pont Major. I si ens plau destacar la vàlua de l'obra d'un arquitecte tan nostrat com Rafael Masó, podem ampliar la proposta més enllà del que va edificar a la carretera de Santa Eugènia, des de la façana del cementiri fins a la farinera Ensesa (ac-

tual Conservatori Municipal de Música), passant per uns quants més.

Ben segur que el llibre, que forma part de la col·lecció «Catalunya Monumental», està encotillat en una extensió limitada, però això no és excusa per no poder-hi encabir tot el que s'hi troba a faltar. Si d'alguns espais i edificis no hi hagués un excés de fotografies, hi hauria hagut espai per incloure-hi els de la Girona lletja, la que encara ara sembla que s'ha d'amagar als ulls dels turistes, però que és tan nostra com la resta.

NADAL, Joaquim. *Girona monumental*. El Papiol: Efadós, 2023. 184 p.